

Datum: 2025-04-28

Ärendenummer: KS2025/147

Till: Kommunstyrelsen

Handläggare

Lina Salomonsson

Energi- och klimatstrateg

Kommunledningsförvaltningen

PM till tjänsteskrivelse Klimatstrategi 2030, Enköpings kommun

Beskrivning av ärendet

Enköpings kommun har målsättning om klimatneutralitet till 2030 och är del i Viable Cities, det strategiska innovationsprogrammet inriktat på klimatneutrala och hållbara städer. Genom kommunens klimatkontrakt preciseras kommunens åtagande i Viable Cities och hur kommunen ska nå klimatneutralitet.

Under 2024 påbörjades arbetet med att ta fram klimatstrategin. Genom att vi har identifierat ett antal prioriterade strategiska utvecklingsområden som alla bidrar till att skynda på omställningen inom kommunkoncernens rådighet. Dessa utvecklingsområden speglar vårt helhetsgrepp på klimatomställningen och inkluderar både kortsiktiga och långsiktiga åtgärder inom de strategiska utvecklingsområdena; transporter och mobilitet, energi, kolinbindning, samhällsplanering och byggande, ledarskap, finansiering, inköp, digitalisering och kommunikation.

För att nå Enköpings kommuns mål om klimatneutralitet och kraftigt minskade klimatutsläpp har en strukturerad process genomförts. Arbetet har omfattat både framtagandet av styrande dokument och konkretisering av åtgärder på kort och lång sikt. Processen har inkluderat följande delar:

- Koldioxidbudget: En koldioxidanalys – nu även omfattande övriga växthusgaser – har genomförts och en detaljerad koldioxidbudget med årliga utsläppsminskningmål har utvecklats som vägledning.
- Nulägesanalys: En övergripande analys av kommunens aktuella utsläppsprofil, pågående initiativ och utvecklingsbehov har genomförts som grund för det fortsatta arbetet.
- Klimatstrategi 2030: En långsiktig strategi har utarbetats med målet att nå klimatneutralitet senast 2030 och en fortsatt färdplan mot 2040.
- Klimathandlingsplan 2025–2027: Prioriterade åtgärder för snabb utsläppsminskning inom en kortare tidsram har identifierats och strukturerats, tillsammans med en plan för att säkra genomförandet.
- Klimatfinansierings- och investeringsplan: Behovet av finansiering har kartlagts och strategier för att säkerställa nödvändiga resurser har tagits fram.

Arbetet har mynnat ut i ett förslag till Klimatstrategi 2030 för Enköpings kommun, med en utblick mot 2040, där de övergripande målen, prioriterade åtgärderna och nödvändiga resurser för att driva klimatomställningen framåt sammanfattas.

Analysen visar att inom kommunkoncernen kommer de största utsläppen från energianvändning, särskilt uppvärmning av lokaler och bostäder. Inom kommunens geografiska område dominerar transportsektorn – särskilt persontransporter – men när övriga växthusgaser inkluderas framträder jordbrukssektorn som den största utsläppskällan, med cirka 30 % av de totala utsläppen. Detta kan kopplas till att ungefär hälften av kommunens yta utgörs av jordbruksmark. Samtidigt förväntas inköp stå för en betydande andel av utsläppen, även om dessa ännu inte är fullt integrerade i nulägesanalysen.

ClimateViews utsläppsminskningsscenarier visar att det idag finns ett tydligt scenariogap – en skillnad mellan planerade åtgärder och det som krävs för att nå klimatomålet. Detta innebär att fler, snabbare och ibland nya åtgärder, såsom negativa utsläpp eller stärkta kolsänkor, kommer att vara nödvändiga.

Det pågående klimatarbetet – särskilt de insatser som genomförts inom fas 2 av Klimatneutrala Enköping (2022–2024) – har lagt viktiga grunder för styrning, stadsutveckling och samverkan. Men en central lärdom är att omställningen inte bara kräver hög ambition; den måste också prioriteras i den dagliga verksamheten, tilldelas rätt resurser och integreras i all styrning och beslutsfattande. Det är just denna utmaning som klimatstrategin syftar till att möta.

Strategin utgår från fyra av FN:s globala mål, med särskilt fokus på:

- Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna
- Mål 11: Hållbara städer och samhällen
- Mål 3: God hälsa och välbefinnande
- Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion

Dessutom är strategin förankrad i Enköpings frivilliga klimatkontrakt inom det nationella innovationsprogrammet Viable Cities, där kommunen åtagit sig att arbeta mot fem effektmål: kraftigt minskade utsläpp, ökad klimatanpassning, sektorsövergripande samverkan, ledarskap i omställningen och att vara ett inspirerande exempel för andra.

Strategin gäller för perioden 2027–2030 och riktar sig främst till kommunens chefer, strateger, tjänstepersoner och beslutsfattare. Den fungerar som ett taktiskt styrdokument som konkretiserar hur kommunen ska omsätta sina långsiktiga klimat- och hållbarhetsambitioner i praktisk handling inom ordinarie verksamhetsplanering, budgetarbete och uppföljning. Strategin utgör också ett gemensamt ramverk för dialog och samverkan med näringsliv, civilsamhälle och invånare.

Fokus ligger på de områden där kommunen har störst möjligheter att påverka – antingen genom egen rådgivning eller genom partnerskap och samverkan. Samtidigt betonas vikten av att identifiera och hantera målkonflikter som kan uppstå mellan olika hållbarhetsmål, intressen och prioriteringar. Strategin ger på så sätt stöd för både prioritering och avvägning i det löpande arbetet, och för att skapa transparens och förankring i svårare beslut.

Genom strategin betonas vikten av ett tydligt och modigt ledarskap – där varje chef, tjänsteperson och beslutsfattare bidrar till att driva omställningen framåt. Samtidigt öppnar strategin för nya möjligheter att stärka kommunens attraktionskraft, innovationsförmåga och ekonomiska hållbarhet. Framgången bygger på ett gemensamt ansvar och en gemensam riktning, där vi omsätter våra ambitioner till konkreta resultat.

Ekonomiska konsekvenser

Enköpings klimatstrategi 2027–2030 har som mål att påskynda kommunens omställning mot klimatneutralitet genom att identifiera och genomföra de mest prioriterade och verkningsfulla åtgärderna. Strategi kommer att ha flera ekonomiska konsekvenser:

Investeringar i hållbara transporter och mobilitet: För att minska bilberoendet och möjliggöra klimatsmarta resor kommer kommunen behöva investera i kollektivtrafik, cykelinfrastruktur och gångvägar. Dessa investeringar kan vara kostsamma men kan också leda till långsiktiga besparingar genom minskade trafikrelaterade kostnader och förbättrad folkhälsa.

Att ställa om den kommunala fordonsflottan till fossilfritt drivmedel kan i vissa fall innebära en högre investeringskostnad, men i de flesta fallen innebär totalkostnaden för exempelvis ett elfordon lägre kostnad då drivmedlet förväntas vara lägre än fossilt drivmedel. Att ställa förhöjda klimatkrav i transportintensiva upphandlingar kan innebära högre kostnad, men innebär samtidigt att kommunen ökar beredskapen, förbättrar folkhälsan och skapar lokala arbetstillfällen.

Energiomställning: Säkerställandet av klimatsmart energiförsörjning kräver investeringar i förnybara energikällor, energieffektivisering och modernisering av energiinfrastruktur. Initiala kostnader kan vara höga, men långsiktiga besparingar kan uppnås genom minskade energikostnader och ökad energisäkerhet.

Kolinbindning: Främjandet av lösningar som binder kol och stärker ekosystem kan innebära kostnader för forskning, utveckling och implementering av teknologier och metoder för kolinbindning. Dessa åtgärder kan dock bidra till att minska klimatpåverkan och förbättra miljön, vilket kan ha positiva ekonomiska effekter på lång sikt.

Cirkulär samhällsplanering och byggande: Effektiv resursanvändning i planering, byggande, fastighetsförvaltning, lokalförsörjning och drift kan kräva initiala investeringar i nya teknologier och metoder. Men dessa investeringar kan leda till kostnadsbesparingar genom minskad materialanvändning och ökad effektivitet.

Ledarskap och styrning: Skapandet av tydlig styrning, ansvar och mandat för klimatomställningen kan innebära kostnader för utbildning, rekrytering och organisationsförändringar. Effektiv ledning kan dock förbättra beslutsfattandet och öka effektiviteten i klimatarbetet, vilket kan leda till ekonomiska fördelar.

Långsiktig hållbar finansiering: Säkring av resurser, investeringar och finansiella verktyg för klimatarbetet kan innebära kostnader för att etablera

och administrera finansieringsmekanismer. Det kan också skapa stabilitet och säkerhet för långsiktiga klimatåtgärder.

Hållbara inköp: Användning av kommunens upphandlingar för att minska utsläpp och främja innovation kan innebära högre initiala kostnader för hållbara produkter och tjänster. Det kan också stimulera marknaden för hållbara lösningar och leda till långsiktiga ekonomiska fördelar.

Digital omställning: Användning av data och digitala verktyg för styrning och uppföljning kan kräva investeringar i teknologi och utbildning. Dessa investeringar kommer med största sannolikhet förbättra effektiviteten och transparensen i klimatarbetet, vilket kan leda till kostnadsbesparingar och frigöra resurser till klimatarbetet.

Engagerande och inkluderande kommunikation: Byggandet av delaktighet och omställningsvilja hos politiker, medarbetare, invånare och andra samhällsaktörer kan innebära kostnader för kommunikationskampanjer och utbildningsinsatser. Det kan också öka engagemanget och stödet för klimatarbetet, vilket kan förbättra effektiviteten och minska motståndet mot förändringar.

Sammanfattningsvis kommer Enköpings klimatstrategi att kräva betydande ekonomiska investeringar i olika områden, men dessa investeringar har potential att leda till långsiktiga ekonomiska besparingar och fördelar genom minskade utsläpp, förbättrad hälsa, ökad effektivitet och hållbar utveckling.

Sociala eller miljömässiga konsekvenser

Bedömda sociala konsekvenser:

Förbättrad folkhälsa: Genom att minska utsläppen från transportsektorn och energiförbrukning, särskilt uppvärmning av lokaler och bostäder, kan luftkvaliteten förbättras. Detta kan leda till färre luftvägsrelaterade sjukdomar och generellt bättre hälsa för invånarna. Dessutom kan ökad fysisk aktivitet genom främjande av cykel- och gångtrafik bidra till bättre hälsa.

Ökad medvetenhet och engagemang: Klimatstrategin inkluderar engagerande och inkluderande kommunikation, vilket kan öka medvetenheten och engagemanget hos politiker, medarbetare, invånare och andra samhällsaktörer. Detta kan leda till en mer aktiv och informerad

befolkning som är villig att delta i klimatarbetet och göra hållbara val i sin vardag.

Social rättvisa och inkludering: Genom att fokusera på hållbara transporter och mobilitet kan strategin bidra till att minska sociala klyftor. Tillgång till klimatsmarta resor kan förbättra mobiliteten för alla invånare, inklusive de med lägre inkomster och de som bor i områden med sämre kollektivtrafik. Detta kan öka social rättvisa och inkludering.

Stärkta lokalsamhällen: Klimatstrategin betonar samverkan med näringsliv, civilsamhälle och invånare. Genom att involvera olika samhällsaktörer i klimatarbetet kan lokalsamhällen stärkas och gemenskapen öka. Detta kan leda till ökad social sammanhållning och ett starkare lokalt engagemang.

Utbildning och kompetensutveckling: Implementeringen av klimatstrategin kräver utbildning och kompetensutveckling för kommunens chefer, strateger, tjänstepersoner och beslutsfattare. Detta kan leda till ökad kunskap och färdigheter inom hållbarhet och klimatarbete, vilket kan ha positiva effekter på arbetsmarknaden och samhället i stort.

Livskvalitet och välbefinnande: Genom att främja hållbar stadsutveckling och skapa gröna områden kan klimatstrategin förbättra livskvaliteten och välbefinnandet för invånarna. Tillgång till gröna ytor och rekreationsområden kan bidra till bättre mental hälsa och ökad trivsel.

Ekosystemtjänster och biologisk mångfald: Åtgärder för kolinbindning och stärkande av ekosystem kan förbättra biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Detta kan ha positiva effekter på invånarnas livskvalitet genom renare luft, rent vatten och möjligheter till rekreation i naturen.

Sammanfattningsvis kommer Enköpings klimatstrategi att ha betydande sociala konsekvenser, inklusive förbättrad folkhälsa, ökad medvetenhet och engagemang, social rättvisa och inkludering, stärkta lokalsamhällen, utbildning och kompetensutveckling, förbättrad livskvalitet och välbefinnande, samt ökad resiliens mot klimatförändringar. Dessa sociala effekter kan bidra till att skapa ett mer hållbart och rättvist samhälle för alla invånare.

Klimatstrategins konsekvenser utifrån barnrättsperspektiv

Hälsa och välbefinnande: Genom att minska utsläppen och förbättra luftkvaliteten kan klimatstrategin bidra till bättre hälsa för barn och unga.

Renare luft kan minska risken för luftvägsrelaterade sjukdomar och allergier, vilket är särskilt viktigt för barns utveckling och välbefinnande.

Ökad resiliens: Genom att minska klimatutsläppen visar kommunen på handlingskraft och bidrar till minskad påverkan till klimatförändringar och ökad resiliens.

Gröna områden och rekreation: Hållbar stadsutveckling och skapandet av gröna områden kan förbättra livskvaliteten för barn och unga. Tillgång till parker, lekplatser och natur kan främja fysisk aktivitet, lek och rekreation, vilket är viktigt för barns utveckling och välbefinnande.

Social rättvisa och inkludering: Klimatstrategin betonar social rättvisa och inkludering, vilket kan bidra till att minska klyftor och skapa lika möjligheter för alla barn, oavsett socioekonomisk bakgrund. Genom att säkerställa att alla barn har tillgång till klimatsmarta resor och hållbara lösningar kan kommunen främja en rättvis och inkluderande miljö.

Framtida möjligheter: Genom att arbeta mot klimatneutralitet och hållbar utveckling skapar klimatstrategin en bättre framtid för kommande generationer. Många barn och unga känner oro för klimatförändringar. Genom att kommunen prioriterar klimatarbetet och minskar klimatutsläpp visar vi att det finns handlingskraft och åtgärder som kan påverka framtiden.

Bedömda miljökonsekvenser

Klimatstrategin syftar till att påskynda kommunens omställning mot klimatneutralitet genom att identifiera och genomföra de mest prioriterade och verkningsfulla åtgärderna. Denna strategi kommer att ha flera miljökonsekvenser:

Minskade växthusgasutsläpp: Genom att fokusera på att reducera utsläppen kommer klimatstrategin att bidra till en betydande minskning av växthusgasutsläpp inom kommunens geografiska område. Detta kommer att ha en positiv effekt på klimatet och bidra till att begränsa den globala uppvärmningen. Klimatstrategin har ett utsläppsgap till klimatneutralitet och kommunens mål, och fler åtgärder kommer behövas.

Förbättrad luftkvalitet: Minskade utsläpp från transportsektorn och energiförbrukning kommer att leda till förbättrad luftkvalitet. Renare luft kan ha positiva effekter på både miljön och människors hälsa, genom att minska förekomsten av luftföroreningar som partiklar och kväveoxider.

Förbättrad biologisk mångfald: Åtgärder för kolinbindning och stärkande av ekosystem kan bidra till att förbättra biologisk mångfald. Genom att främja lösningar som binder kol och stärker ekosystem kan kommunen skapa livsmiljöer som gynnar olika arter och ekosystemtjänster.

Hållbar markanvändning: Klimatstrategin betonar cirkulär samhällsplanering och byggande, vilket innebär effektiv resursanvändning och hållbar markanvändning. Detta kan leda till minskad exploatering av naturresurser och bevarande av gröna områden och biologiskt värdefulla marker.

Minskad energiförbrukning: Genom att säkerställa klimatsmart energiförsörjning och energieffektivisering kan klimatstrategin bidra till minskad energiförbrukning. Detta kan minska behovet av fossila bränslen och främja användningen av förnybara energikällor, vilket har positiva effekter på miljön.

Cirkulär ekonomi: Klimatstrategin främjar cirkulär ekonomi genom att fokusera på hållbara inköp och effektiv resursanvändning. Detta kan leda till minskad avfallsmängd och ökad återvinning, vilket minskar belastningen på miljön och bevarar naturresurser.

Främjande av ekosystemtjänster: Åtgärder för att stärka ekosystem kan förbättra ekosystemtjänster, såsom vattenrening, pollinering och erosionkontroll. Detta kan ha positiva effekter på miljön och bidra till att bevara naturens funktioner och värden.

Sammanfattningsvis kommer Enköpings klimatstrategi att ha flera positiva miljökonsekvenser, inklusive minskade växthusgasutsläpp, förbättrad luftkvalitet, ökad biologisk mångfald, hållbar markanvändning, minskad energiförbrukning, främjande av cirkulär ekonomi, ökad klimatanpassning och förbättrade ekosystemtjänster. Dessa miljöeffekter kan bidra till att skapa en mer hållbar och resiliënt miljö för både nuvarande och framtida generationer.